

El 5 de gener de 1586 Sixt V promulga la «*Coeli et terrae Creator*» contra l'astrologia, les arts màgiques i la superstició¹ i decreta que tots els bisbes publiquin en la llengua «comuna» la constitució i la facin conèixer en totes les paròquies.

Bisbe de l'Alguer era Andreu Baccallar, un prelat il·luminat i amb una extraordinària preparació teològica i pastoral. No havia participat personalment al concili de Trent, però en aquells anys amb intel·ligència i clarevidència n'aplicava la reforma en diòcesi. Havia ja celebrat, el 1581, un sinode diocesà amb una forta caracterització pastoral i amb decrets sempre inspirats a les concretes exigències del poble². A més, i segurament també perquè tenia aquesta mentalitat pastoral, Andreu Baccallar utilitza, per la redacció del sinode, el català, la llengua de la gent. És l'únic text de legislació eclesiàstica escrit en català a Sardenya.

En observança de les disposicions pontificies Andreu Baccallar prepara, de la constitució de Sixt V, una versió catalana i una en sardí, l'altra llengua utilitzada en bona part de la diòcesi de l'Alguer.

Aquí publiquem la versió catalana. No tenim notícies si a Sardenya altres bisbes hagien preparat altres versions; aquesta és segurament l'única en català.

L'ALGUER, Arxiu del bisbe, *Registre de diverses actes en executió del concili general de Trento y provincial turritano, celebrat en lo any MDLXXXV y diocesans de l'Alguer, comensant del mes de Novembre de dit any*, ff. 20r-24r.

ANTONI NUGHES

*Constitució «Coeli et terrae Creator»
de Sixt V en la versió catalana de l'Alguer*

«ESTUDIS CASTELLONENCs»

Nº 6 1994-1995, pp. 955-962

1. G. COCQUILLINES, *Bullarium privilegiorum ac sanctionum Sixti V. Pontificis Maximi*, Roma 1746-1753, t. IV, part IV, pp. 176-179.

2. A. NUGHES, *El sinode del bisbe Baccallar. L'Alguer, Església i societat al segle XVI*, Barcelona 1991, o bé *Polítics i religiosos. L'Alguer, Chiesa e società nel XVI secolo*, L'Alguer 1990.

El 5 de gener de 1586 Sixt V promulga la «*Coeli et terrae Creator*» contra l'astrologia, les arts màgiques i la superstició¹ i decreta que tots els bisbes publiquin en la llengua «comuna» la constitució i la facin conèixer en totes les parròquies.

Bisbe de l'Alguer era Andreu Baccallar, un prelat il·luminat i amb una extraordinària preparació teològica i pastoral. No havia participat personalment al concili de Trent, però en aquells anys amb intel·ligència i clarevidència n'aplicava la reforma en diòcesi. Havia ja celebrat, al 1581, un sínode diocesà amb una forta caracterització pastoral i amb decrets sempre inspirats a les concretes exigències del poble². A més, i segurament també perquè tenia aquesta mentalitat pastoral, Andrea Baccallar utilitza, per la redacció del sínode, el català, la llengua de la gent. És l'únic text de legislació eclesiàstica escrit en català a Sardenya.

En observança de les disposicions pontifícies Andreu Baccallar prepara, de la constitució de Sixt V, una versió catalana i una en sard, l'altra llengua utilitzada en bona part de la diòcesi de l'Alguer.

Aquí publiquem la versió catalana. No tenim notícies si a Sardenya altres bisbes hagin preparat altres versions; aquesta és segurament l'única en català.

L'ALGUER, Arxiu del bisbe, *Registre de diversos actes en executió del concili general de Trento y provincial turritano, celebrat en lo any MDLXXXV y diocesans de l'Alguer, comensant del mes de Noembre de dit any*, ff. 20r-24r.

Constitució del Sm. N. S. Papa Sixto quint contra
los que exercitan la Art de la Astrologia judiciària
y qualsevol altre gènere de divinations y tenen y lligen llibres de aquelles.

1 C. COCQUELINES, *Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum Pontificum amplissima collectio*, Roma 1746-1753, t. IV, part IV, pp. 176-179.

2 A. NUGHES, *El sínode del bisbe Baccallar. L'Alguer. Església i societat al segle XVI*, Barcelona 1991, o bé l'edició italiana *Alghero. Chiesa e società nel XVI secolo*, L'Alguer 1990.

Sisto bisbe servo dels servents de Déu ad futuram rei memoriam.

Lo creador del cel y de la terra Déu Verdader lo qual per la nostra justítia crehem de cor ésser hu, omnipotent y per rahó de la universal salut de tots ab la boca lo confèssan ésser tal; a bé que al home, que ha creat a image y semblansa sua, ly haya dat un enteniment ab lo qual, illuminat de la llum celestial de la fe, no solament sabès aquells misteris que sobrepujan la intelligència humana, però també que per virtut de la sua naturaleza, ab tot que no sens grans treballs investigàs moltes coses sublimes y exelents y ab son enteniment les comprenghès, no res meins perquè l'ome animal superbo no presumís ab son enteniment volar més alt del que convé a la sua condició, sinó que temès allensat per terra acatàs la immensa magestat de son creador reserva sols assi, la sciència de les coses que han de succehir, y la precognoxensa de les esdevenidores. Perquè ell sols és, als uills del qual totes les coses són clares y descobertas, el que penetra los íntims pensaments dels hòmens il que veu les actions que de aquells se deruien. Ell sol és, lo qui crida les creatures que no són com los que són; il que té totes les coses presents y subiectes a la sua vista y finalment ell sols és lo qui sap y conex en la sua eternitat totes y quantes coses han de succehir en tota la duració dels temps y en les edats dels segles que ab la sua admirable providència ha dispost, les quals no solament la flaqueza del enteniment del home les ignora, però encara nils matexos demonis les poden presentir, de ahí és quel Sperit Sanct, de la falsedad dels ídols y de la llur flaqueza y debilitat en anunciar les coses esdevinidores y de la vanitat dels qui les colien y veneraven se burla per lo propheta Isaiàs ab estes paraules: «Digaunos les coses que acauran en lo sdevenidor y sabrem que vosaltres sou déus». I Jesuchrist nostre Senyor en lo nou testament, inquirint sos dexebles ab major affitió del que devían dels successors futurs, à tallà la llur interrogatió ab aquella ponderosa resposta ab la qual reprimí també la curiositat de tots los seus faels: «No toca a vosaltres saber lo temps o 'ls momens quel Pare ha posat en la sua potestat». Ni verament se troben algunes arts o disciplines verdaderes per fer a saber los successos esdevenidores (exceptuantne però tant solament aquells que necessàriament o sovint venen de les sues causes necessàries, los quals no pertanyen a divinitat) sinó vanes y mentiroses introduïdes per astúcia de ruïns hòmens y enganyys dels demonis, per obra, concell y auxili dels quals se deriva la divinitat, ara sia o perquè sien expressament invocats per manifestar /20v/ les coses futures o perquè ells ab la sua malítia y odi que pòrtan contra al gènere humà secretament, si encara fóra lo intent del home, se ingerèscan y intremètan ab vanes pesquísies de les coses sdevenidores, a fi que ab les sues perniciosas vanitats y falsa pronosticatió de les coses contingens los enteniments dels hòmens resten invilupats y corromputs en qualsevol gènere de impietat y lo entendre ells algunes coses sdevinidores no lis ve de alguna divinitat que sia en ells, ni meins per rehó de alguna sciència verdadera que tingan de aquelles coses, sinó per la gran subtilitat y agudeza de la sua naturaleza y per sertes altres vies que la intelligència del home com a més fosca y més grosera les ignora. Per lo que no se ha de duptar que en lo escodrinament y en la cognitió previnguda de semblants esdeveniments y contingències y de coses fortuïdes no si mescle la obra del demoni, malisiosament per divertir ab sos enganyys y malítia los miserables hòmens del camí de la salut y per ofegarlos ab los llas de la eterna condemnatió, les quals coses com axí sien, no atenent alguns a ells fael y religiosament obligats, sinó anant totavia tras semblants curiositats offenen a Déu gravament errant ells e posant los altres en error, los tals primerament són los Astrolèchs, que antigament se nomenaven matemàtics, genethliachs y planetaris, los quals profesant una sèrta vana y falsa sciència de les estelles y convintions de aquelles, y fatiganse audasíssimament de prevenir l'ordenatió de la divina disposició, que la eterna magestat a reservat a ésser revelada en son temps, del moviment de les estelles y de les constellacions, volen endivinar y mesurar les nativitats o genitures dels hòmens y fer indicis de les coses futures o de les presents y de les passades secretes y també del naximent dels infants y del die en què nasqueren o de qualsevol altra vaníssima observació y advertiment dels temps y dels moments presumexen temeràriament preveure, judicar y afermar del estat de la condició del discurs de la vida, de les honrres, de les riqueses, dels fills, de la salut, de la mort, dels viages, de les breghes, de les enemistats, de les encarceracions, de les morts y de diversos perills y de altres casos y esdeveniments dixosos y desdixats de qualsevol persona, no sens gran perill de error y de la fe; essent que Sanct Agostí, claríssima llum de la Iglésia, afferma ésser prevaricador de la fe cristiana y del baptisme aquell tal que observa estes coses, qui hi

attén, qui les creu, qui les rep en casa y qui ne interroga de tal manera que ab rahó se mou Apòstol a reprehendrels, increpanlos ab aquelles paraules: «Vosaltres observau los dies y los mesos ils temps ils anys; tinch gran temor de vosaltres quel meu treball no sia estat a vosaltres en va». Són, dos, aquells temeraris /21r/ e lleugeríssims hòmens que en miserable perdió de llurs ànimes, en notable escàndol dels fahels y en detriment de la fe christiana atribuexen a les constellacions y a les estelles los eveniments que han de venir de les coses y tot so y quant prospera o adversament ha de succeir ils actes humans y finalment totes aquelles coses que tenen origen del llibre arbitre del home i a les matexes atribuexen tant de poder, tanta força e vigor y tanta eficàcia de significar les coses futures y de inclinar als hòmens a les coses que ells entenen y diuen que han de ser axí, que infalliblement dègan succehir a axí y no de altra manera, persó no dúptan de fer judicis, pronòstichs, preventions y de atribuirsse a si que conexen totes estes coses ans que sían y de vendreles en públich, ab les quals moltes persones rudes y simples y altres que són fàsils a creure imprudents lis dónan tant de crèdit que crehuen per sert, o espèran que sens falta lis ha de succehir, conforme li és estat judicat y predit, la temeritat dels quals y dels mestres mentirosos que las ensènyan y la facilitat dels desdichats dexebles en creureles, verament se ha de plorar en grandíssima manera, los quals essent amonestats per la divina scriptura no entenen quanta és la exelèntia del home, al qual los cels y les estelles y les planetes claríssimes del cel, lo sol y la lluna per ordinatió divina no mànan sinó que servexen y perquè lo poble de Déu evitats aquest error lo prevenia Moisès desta manera: « Que per ventura alsats los uills al cel vejas lo sol y la lluna y totes les planetes del cel, y enganat de error no les adores y reveriscas les coses quel Señor ton Déu ha creat per ministeri de totes les gents qui són debaix del cel».

Però quina causa hi ha de maravilarse si les estelles servexen al home. Per ventura aquelles noblèssimes intelligènties, los matexos Àngels no són tots spírits administradors tramesos en ministeri per aquells que alcànsan a heretat de la salut, de tal manera ama Déu les ovelles racionals que no sols segons scriu Sanct Ambròs ha ordenat bisbes per guardar lo ramat, però encara ha destinat los Àngels y excelentíss(ím)ament també diu Sanct Jeroni: «Gran és la dignitat de les ànimes que tinga cada huna d'ellas del principi de la sua nativitat un àngel delegat que la guardi», per hont sils hòmens són custodits y guardats dels Àngels, que pòran obrar y esforsar contra la tutela y protectió de aquells les estelles essent que en diguna manera se poden comparar ab los Àngels ni per sert se ha de posar per alt en aquest lloch la sentència del gran Gregori papa beatíssim y doctor singular de la Iglésia lo qual, confutant /21v/ ab gran ponderatió de paraules y de coses los herejes priscilianistes que pensaven que cada home naix subjecte a les constellacions de les estelles, dehia desta manera: «Fora sia de tot cor dels christians dir quel fat sia alguna cosa» perquè aquesta vida dels hòmens lo crehador que la creada tot sol la governa ni per sert l'home és estat fet per les estelles sinó les estelles per l'home y si la estrella se diu est lo fat del home se consedex que l'home estiga subjecte als ministeris de les estelles. Plaghès a Déu quels hòmens grosers y tontos saben estes coses, les entenguessen y obeïssen a les amonestacions de Déu que en lo Levítico diu: «No acudireu als magos ni als adevinadors demanareu cosa diguna» per no restar bruts y manxats de aquells, perquè si sabèsseu y entenghèsseu no investigàrieu ab tant estudi aquelles coses que la vera y christiana pietat reprova i damna ny meins sofririen ni darien lloch a què tant miserablement restassen enganats ni llaguents de aquells, hay també un sert gènere de persones tant vanes y curioses tant ípies, iniquès e irreligioses les quals estudían ab tanta gran sollicitut y affectió en tenir notítia del esdevenidor y de altres coses secretes que per investigarles y per tenir de aquelles alguna cognotió ans que vingan llurs temps en què han de ser, que de moltíssimes maneres tropésan y encorren en la offensa de la lley de la divina magestat, certes hòmens axí matex no dúptan de attendre y estudiar la art de adevinar ab terra, ab aigua, ab l'aire, ab lo foch, ab paraules, ab los señaes de les mans, y ab coses de morts, los quals modos de adevinar se nomènan geomantia, hydromantia, aeromantia, pyromantia, onomantia, chiromantia, necromantia, y de dar obra també a altres sortilegis e superstitions o de usar y servirse de aquelles o de altres maneres de sorts illícites ab tirs y giochs de daus, de grans de forment y de faves, totes les quals coses nos fan almeyns sens alguna companyia oculta o pacte secret del demony, alguns altres, retenint y conservant en casa algunas relíquias de aquella vella y antiga ydolatria ja ans destruïda y abbatuda ab la gloriosa victòria de la sancta creu de Jesuchrist, no dèxan de attendre ab serts engañys y auspícis y ab semblants señaes y observacions com han de adevi-

nar los successos de les coses futures y esdevenidores. Axí bé sen troba de altres confederats ab la mort y consertats ab lo infern, los quals de la mateixa manera il que més és encara que per pacte exprés y manifest que han fet ab lo matex demony en manifesta ruyna de llurs ànimes, applícan alguns encantaments /22r/ abominables de art màgica, e altres instruments y malefícis, y señyalan i píntan sèrcols e moltes altres figures inventades del demoni a fi y effecte de adevinar les coses esdevenidores y per trobar thesors o per efectuar llurs altres vellaqueries estos matexos invòcan los demonis, o se aconsèllan ab ells, demànan respostes e rebudes les accèptan, y lis offerèxan orations y pregàries, y fums o vaporations de ensemps o de altres coses o lis offerexen altres sacrificis, lis encenen caneles o abúsan sacrílegament de les coses sagrades o dels sacraments o de coses consernants als dits sacraments y se lis agendòllan y adòran y exhibesen qualsevol altres officis de impietat atribuïnt culto y veneratió als dits demonis, o fan també o procuran de ferse fer certs anells y mirals y certes anpoletes per lligar y enserrar en aquelles los demonis, segons ells se dònàn a entendre per demanar o haver de allí les falces respostes de aquells. Y altres també més havant escadínyan los demonis en las cassas dels endemoniats y de certes dones furiosas y plenes de vanes illusions de fets y de coses per venir y ocultes, dels quals per ésser de aquells quel Señor mana en lo evangely que callassen, ab rahó no se ha part tan altre que respostas vanes y mentiroses. I altres embancadors, que per la maior part solen ésser certes donetes, dades en supersticions les quals adorant humilment al demony senbrada de tots los mals en certes anpolletes o vasos de vidre plenes de aigua o en algun mirall ab caneles enceses hoc encara beneits en nom de Àngel Sanct y Blanch, o en les ungles o en la palma de la mà, que demés algunes vegades les unten de oli fan oratió al dit trassador y mestre major de tots los enganys y mentires que és lo matex demony que per via de fantasmes o de imàgens aparents o de visions espantoses, lis mostre y fassa veure aquelles coses sdevenidores y secretes que elles volen: o estes tals persones, ab altres encantaments y deverses observations supersticioses, procuran de saber del matex demony, pare y autor de les mentires, la veritat de semblants esdevenidores y secretes, pretenint predir als hòmens lo que ha de venir, y per quant la impietat de tots los prementionats de dalt, és consemblant axí perseghent tots fan la matexa fi, ço és que tant los qui adevínan com los qui desítjan ésserlis la llur vida y coses endevinades, com sia tot encantament y engany del demony, se tròban al últim miserablement enganats y burlats. Per tant com sia propietat singularíssima de Déu considerar los successos edevenidores en ells matexos, ans qui íscan en obra, necessàriament /22v/ ne sighet que exos Astròlechs ils altres sobredits, que de qualsevol manera gòsan y presumexen denuntiar o prenosticar semblants coses esdevenidores, si ja no fos per via de alguna divina revelatió, iniusta y descaradament assumèxan y usúrpan assí allò que és propri solament de Déu. Axí ne naix que, mentres que per los tals se atribueix y apròpria a les creatures lo que sols és propri del creador, que la divina magestat ne resta gravement ofesa, la sinceritat y precitat de la fe violada, y les ànimes redemides ab la preciosíssima sanch de Jesuchrist mortes y apestades, y ab tot que haja molt temps que ab les regles del catàlogo dels llibres prohibits fet per decret del general y sagrat concili tridentí entre moltes altres coses asò se sia stituït quels bisbes provèhscan ab diligència que nos llísigan ni tingan llibres, tractats y meyñs catàlogos desta tal stroligia judiciària, los quals gòzan y presumexen afermar ab sertitut de les coses futures contingents del successos y casos furtuïts, o de aquelles actions que dependexen de la voluntat humana, salvos emperò aquells judicis y observations naturals que foren escrites en favor y benefici de les arts de la navegatió, agricultura y medisina, y que juntament haghessen attés a que fossen rejeçtats del tot, y abolits tots los llibres y escrits de geomantia, hidromantia, chironantia y necromantia en los quals se contenen sortilegis, malefícis, auguris, auspícis y encantaments de art màgica, no enperò se ha provehit tant suficientment que encara en algunes llochs no resten més curiosament ab força y vigor en moltes persones segons que molt sovint per los engañys e insídies del demoni que són vingudes a llum, consta y se descobre que tot lo lloch està ple de divinations, sortilegis y de mil altres superstitions. Nos altres donchs que per lo càrrech del nostre pastoral offici devem conservar inviolada la sinceritat de la fe y provehir a la salut de les ànimes quant podem, ab lo auxily de la divina gràcia, lo que desigiam ab entrànies de charitat paterna, e damnant y reprovant tot gènere de divinations, que los sobredits hòmens curiosos y perduts acostúman fer essentne autor de aquelles lo demony per engañar los fiels, desigiant més enchara que aquella sancta simplicitat de la religió christiana, principalment en quant toca a la immensa potestat, sapiència y providència de Déu /23r/, sia retin-

guda com convé sincera e incorrupta de tot señyal y màcula de error, volent també obviar a la falsa credulitat demunt dita y al estudi y a les impuritats y flagitis execrandos de aquestes tals devinacions y superstitions, de tal manera que ab rahó se puga dir del poble christià lo que se troba escrit del poble antich de Déu: «No hi ha augury en Jacop ni adivinació en Israel». Ab esta per a sempre valedora constitució, ab la autoritat apostòlica, statuhim y manam que tant los bisbes y prelats superiors, als altres ordinarys de qualsevol lloch, com los inquisidors deputats contra la pravedat dels ereges en qualsevol part del món, a bé que en molts destos casos per lo passat no proceyan o no podían procehir, que ab major diligència pesquisen y procehèscan tant contra los astròlechs, mathemàtics y altres qualsevol persones que per lo sdevenidor exercitaran la art de la sobredita astrologia judiciària (exceptuantne emperò si és per rahó de la agricultura o de la navegació o de la [me]dicina) o faran judicis de les nativitats dels hòmens als quals gozen afermar alguna cosa dels successos contingens esdevenidors y dels casos forthuïts, o de les actions dependents de la voluntat humana no obstant que asserèscan o protesten que ells no afèrman allò per cosa certa; com encara contra qualsevol altres, axí hòmens com dones, que exercitan, professen o enseghen o haprenen les sobredites damnades vanes mentiroses arts o sciènties de devinar, o fan com se ha dit les tals il·lícites dedivinacions, sortilegys, superstitions, maleficis, encantaments o los altres delictes y abominables vellaquarias demunt dites y expressades, o en les matexes en qualsevol manera se entromètan, de qualsevol dignitat, grau o condició que sien, tots los quals sobredits prelat anquisidors los castighen més severament conforme a dret canònich y ab altres penes a llur arbitre y, voluntat imposedores. Prohibint tots y sengles llibres, obras, tractats desta astrologia judiciària, de geomantia, hidromantia, aeromantia, piromantia, onomantia, chiromantia, necromantia o de art màgica o aquells en los quals se entén sortilegis, veneficis, auguris, auspiciis y altres encantacions execrables y superstitions y los /23v/ entredits en lo dit catàlogo sobre mencionat que de digun faels christià púgan ésser llegits o de qualsevol manera retinguts sots les penes y censures en aquell expressades, sinó que sien tinguts y obligats presentarlos y consignarlos als bisbes y als ordinarys dels llochs o als sobredits matexos inquisidors, i no res meñys ab la matexa autoritat statuhim y manam que axí matex los predits inquisidors lliberament procehèscan e procehir púgan contra los qui llegen o tenen semblants llibres y escrits, los quals púgan punir y reprimir ab les justes y condignes penes que merèxan, no obstant les constitutions y ordinations apostòliques y qualsevol altres contraris y que perquè les presents nostres lletres ab més facilitat vingan generalment a notísia de tots manam que sien appegades o penjades en les portes de les Iglésies de Sanct Juan Lateran y del príncep dels Apòstols de Roma y en lo enfront de campo de flor y llevades aquelles de allí se hi dexen appegades les còpies estampades de aquelles y més avant a universos y sengles venerables jermans nostres parriarques, primats, archibisbes, bisbes, ordinarys de llochs y prelats y als inquisidors de les perverses eregies de qualsevol lloch ab les ab les presents cometem y en virtut de sancta obediència, estrictament manant manam que en haver rebut o tingut notítia de les presents nostres lletres les publiquen o fàssan publicar en llengua comuna per si o per altre o per altres en les sues y en totes les Iglésies parrochials, quant molt poble serà congregat als officis divinals y après una vegada cascun any o moltes segons judicaran que convinga, e per quant fóra defícil que les presents lletres originalment fossen portades en tots los llochs ahont se ha de ferse, de aquelles volem que les sues còpies a bé que sien estampades ab tal però que sien fermades de mà de algun notary públich y segellades del segell menor de la Sancta Romana y general Inquisició, o de algun prelat o de alguna cort ecclesiàstica, se lis done del tot en qualsevol lloch en i fora de judicy aquella matexa fe ques daria a les matexes lletres originals si les fossen /24r/ exhibides o mostrades. A digun home dons sia lícit rompre esta carta destos nostres statuts, mandatos, prohibició, manament, commissió y voluntat, o ab temerary atreviment contravenir. Emperò si algú presumís attentarlo entenga que encorrerà en la indignació de Déu omnipotent y de sos benaventurats apòstols Sanct Pere y Sanct Pau. Datum en Roma en Sanct Pere a sinch de jener, primer any del nostre pontificat.

H. Prodat.

Johan Baptista Canobio

En lo any de la nativitat del Señor M.D.L.XXXVI, en la indictió quatorzena a nou del mes de jener del pontificat del Sm. S. N. S. Sixto per la providèntia de Déu papa quint, les retroscriptes lletres apostòliques foren affigades, llegides y publicades en les portes de Sanct Juan Lateran y de Sanct Pere, príncep dels Apòstols de Roma y de la cancellaria apostòlica y en lo cantó de campo de flor y per algun espai de temps allí dexades per nosaltres Joan Freile y Nicolas Talleto, del Sm. S.N. papa cursors

Alesander Barabiachus magister cursorum

fas fe de veritat yo notary y secretary infrascrit con les presents foren publicades per lo R.nt Mn. Joan Pala, prevere familiar de sa S.a Ill.ma en lo púlpit de la Iglésia de Sanct Miquel ab alta veu, convocat la major part del poble en aquell. huy dimarç, die del gloriós Sanct Joan porta llatina, que contam sis dies de Maig M. D. L. XXXVI.

Tarquinio Corbo, notarius et secretarius